

Ca
172.8

O R A T I O

QVA
GRATIAS
SOCIETATI LATINAE
QVAE IENAE FLORET

QVOD
S O D A L E M
ESSE IVSSERIT
AGIT
IOANNES FRIDERICVS
HAVSWALDVS

AVGVSTISSIMI POLON. REG. ET ELECTOR. SAXON
A CONSILIIS LEGATIONVM

IENAE
LITTERIS SCHILLIANIS

MDCCCXXII

1902. 317

31

ORATIO

GRATIAS

SOCIETATI LATINAE

QVAE TENET FOROET

QVOD

SODALEM

ESSE IVSSENT

AGIT

IOHANNES-FRIDERICVS

HAVSWALDVS

AVGUSTINI FORO ET RECTOR SAXON

A CONSILIO PRAESIDIUM

TENET

LITTERIS SCHILLIANIS

CIPRESSI

VIRI
ILLVSTRES EXCELLENTISSIMI
AMPLISSIMI DOCTISSIMI Q
PATRONI FAVTORES ET AMICI
OMNI PIETATE OBSEQVIO
ET OBSERVANTIA SVMMVM
COLENDI

SAEPE miratus sum, cur societas tam illustis, tot tantisque viris eruditis conspicua, simulac caput erigere, et in lucem prodire ccepit, non, vt aliæ, bonarum nomen artium, scientiarum et inscriptionum, aut eiusmodi aliquid pomposum sibi arrogauerit; sed in eo satis satisque rebus suis consultum esse, crediderit, vt latinæ linguæ culturam publice præ se ferret, nomen, quod scholam fere sapit, manes redolet, et salto a plerisque supercilio contemnitur. Ita enim

enim more comparatum est, ut, qui academias relinquunt, optimarum artium officinas, studia sua, quamuis cruda, in aulam conferant, in forum prorudant et moribus ad ingenium seculi et Gallorum inprimis elegantiam compositis aut nitide pingendo litteras, aut calculum ducendo solide, ad summum versus pangendo, vernacula compositos lingua, quos non patronus tantum inrelligat, sed et serui eius in atrio legant, aliisque leuioribus eiusmodi speciminibus superiorum beneuolentiam, æqualium amorem sibi conciliare studeant, parum de eo, quod aliunde ex Latio reperitur, solliciti. Postea vero, quam melius cum animo meo meditarus sum, quanam instituti vestri ratio potissimum esset, in mentem venit sollempnis illius formulæ, qua vsi olim Romani consules ea tempestate, qua hostem irruere, vel ciuem, in propria seuientem viscera, ruinam minari, vel aliam ciuitati calamitatem imminere animaduertebant, adhortabantur sedulo: viderent, ne quid detrimenti caperet respública. Iam quid, quæso, est, quod maius ciuitati cuidam reique publicæ detrimentum afferre possit, quam linguam ciuium corrumpi, et in defuetudinem abire, cuius iacturam, imperii ruinam sensim post se trahere tam verum est, quam quod verissimum? Videmus id in Græcia, quæ parens liberalium artium in eo, non parum defudauit, ut orationis suæ elegantiam exteris, Romanis præcipue, quibuscum de summa rerum certabat, de meliori commendaret, et cum linguæ ingenio animos quoque, Græce doctos, egregie sibi conciliaret: videmus idem in Latio, cuius proceres, devastata Græcia atque deleta Carthagine, Græcorum linguam eruditiss in deliciis relinquebant, ipsi Romanam cum armis in Hispaniam, Galliam, aliasque terras deportabant, ut, quorum fortitudinem arma superare non poterant, eorum animos linguæ facultas mansuetos redderet ac dociles. Exploratum habemus in Gallia, quæ, rerum suarum præ ceteris studiosa, non belli solum tempore omnes gentes virtute antecellere, et vnã post alteram prouinciam sibi subiugare conatur; sed et tempo-

tempore pacis in eo omnem operam, omne studium collocat, vt de educatione liberorum, vel a teneris ad gustum Gallorum suscipienda, exteris persuadeat, suamque linguam maternæ vbi- que præferendam curet. Neque enim laude sua in hoc defraudandi sunt Galli, quod cum lacte quasi amorem sui inspirent Germanis, quos suos faciunt a pueris, bene gnari, cum lingua et mentem mutari sapius, adeo vt verear, ne nimis fero cum damno experiatur posteritas, magis a Gallis metuendum sibi fuisse pacis, quam belli tempestate. Ad vos igitur vt reuertatur, vnde mea profluxit oratio, VIRI OMNI LAVDIS GENE- RE PRAESTANTISSIMI, quibus curæ cordique fuit salus eruditorum, non melius provideri eidem posse existimastis; quam si septo quasi hominum, liberaliter instructorum, rempublicam, (at parvam, pro dolor! nostra ætate, ita vt septo facile interclu- di queat) circumscribatis, cuius extra pomeria nulla doctrinæ gloria, nullus honoris gradus, nulla eruditus salus. Neque id iniuria. Quodsi enim sine legibus iure consultus, sine codice theologus, contra Hippocratem medicus loqui merito erubescit, qua fronte, quo vultu contendere hi omnes a nobis poterunt, vt de ipsorum eruditione persuaderi nobis patiamur, si habent, cur erubescant, vbi armis latinis dimicandum foret, propterea quod verentur subinde, ne in Priscianum impingant, dum fumum nobis vendunt? Sic erat in fatis! VESTRVM erat, LINGVÆ ROMANÆ VINDICES AC STATORES, rem eru- ditorum fere deperditam, cunctando licet, Fabiorum more restitueret: VESTRVM erat, Latium pristino suo et candori et splendori reddere; VESTRÆ demum gloriæ hoc seculo, quo, qui humi adhuc repunt, alius cum Icaro evolare nituntur, relic- tum erat, nomen impertire eruditus, et a sanctuario Mineruæ prohibere profanum vulgus, cui in vestibulo consistendum erat. Abeant nunc cum ignominia omnes, qui non nisi in *practicis*, quas iactant stolidæ, artibus versati, (quasi *theoreticis* ceu basi haud niranantur, qua collapsa ædificium ipsum corruat, necesse est.)

est) qui, inquam, cum opprobrio profigati, ex Latio in aulas confugiunt, in fora prolabantur, ibique Gallica sua, Italica, aut Hispanica crepant, matrem honestissimam prostituentes publice, dum meretricio amore prosequuntur filias, et, si numero eruditorum haberi velint, cum milite, cui idem cum Alexandro magno nomen erat, aut nomen mutent, aut linguam. Erit, credite mihi, erit sua semper laus eruditus, manebit quemque suus post funera honor, quamdiu vobis volupe fuerit, castitatem sermonis eruditorum, hoc est latini, conservare integram, cuius vinculo non Germaniæ solum, sed omnium nationum homines docti intima cognitione atque amicitia inter se coniunguntur. Abeant igitur, et erubescant, Palladis templum intrare, aut eruditorum consortio in posterum haberi, qui Latium abhorrent! Fugite, et procul hinc, procul estote omnes profani, ignari omnes! Verum, dum alios prohibere ab omni doctrinæ sacrario laboro, vereor, ne idem mihi accidat, quod arrogantibus illis Iudaeorum doctoribus, qui, dum alios arcent a via salutis, ipsi aditu præcluduntur, attoniti, ac pudore suffusi. Siue enim ad linguæ latinæ copiam, dicendique facultatem, siue ad liberalium, quas vocant, artium, aliarumque disciplinarum apparatus mentem meam conferam, quibus instructum esse decet, qui consortium vobiscum inire desiderat, non video, qua ratione tantam expectationem sustinere queam. Equidem non nego, quod dissimulare nullo modo possum, me, iam inde ab incunte ætate musarum dulcedine abreptum, earundem flagrasse amore, et, ut ingenue fatear, quædammodum natura mea fert, amo adhuc artes ex Græciæ Lativæ oriundas, cum quibus voluptatem nullam confero, quibus, quam alii fortunam admirantur, eam contemnere, paucis adquefcere, mihi ipsi sufficere, aliorumque commodis, quantum in me est, inferuire didici; sed, uti hæc omnia nihil nisi bonam voluntatem arguunt, ita, quos quantosque in his studiis progressus fecerim, aliorum est diiudicare. Neque enim mihi temere

mere aliquid arrego, aut assentor libens, aut ita gloria trahor, ut falsae opinionis errore, quod video multis contingere, oblecter. Ipsi videritis, VIRI DOCTISSIMI, OMNIQUE LAVDE MAIORES, an ex vna, quam enaufragio seruavi, tabula, quamque in honorem amici, tanquam gratæ memoriæ tesseram, composueram, liceat iudicium ferre de meis profectibus, et augurari, in posterum quid præstare possim. Ipsi videritis, futurumne forsitan sit aliquando, ut vos peniteat, fidem hac in re habuisse GYNTHERO integerrimo, quam in dubium vocare uti impium foret, ita in hoc vnico suspecta videri poterat, ideo quod, qua in omnes, quos primo statim intuitu ad se rapit, sit humanitate, quamuis noueritis; amicitia tamen, ne dicam propinquitate, me eidem coniunctum esse, prorsus ignotum vobis esse poterat. Amat quisque suos, et est omnibus a communi parente natura insitum, ut amari velint a sui similibus, et in animorum societate et coniunctione multum ponant; adeoque fieri facillime potuit, ut voluntati meæ, quam cum sua eandem esse vbique apprehendit, vires quoque respondere ac progressus, crediderit, atque in hac fiducia, quæ ipsius animo infider omnis doctrinæ copia, eadem et me imbutum, publice professus fuerit. Et est hoc animi liberaliter instructi, spectare voluntatem inprimis, eamque ipsa re potiozem ducere. Ego quidem gaudeo, tantum me bonæ meæ voluntatis præconem inuenisse. Quis enim amari ab eo, quem amant omnes, tanti non aestimet, quanti eâ, quæ summa sunt? Gaudeo, quod tam benigne vos de studiis meis sentire video, et lætor. VESTRUM erat, animi mei sensa excutere, ac penitus explorare, essetne persona, quam imposituri eratis, apta mihi et adcommodata. Verum ne in dubium ipse reuocem fidem, quæ tantum commodi mihi attulit, VIRI omni virtute ac laude præstantis, aut contra eos disputare videar, quibus moderandæ VESTRÆ societatis publica cura demandata est, facile patior mihi hoc a vobis persuaderi: amplector VESTRAM benignitatem, qua commoti incitare voluistis

lulistis animum litterarum amore iam inflammatum, gaudeo vehementer mihi gratulor, quod, quæ semper summa existimavi, ea mihi a VOBIS tribuuntur. Habeo campum VESTRA benevolentia, in quo doctrina, si in me vlla est, excurrere possit, et modo huc, modo illuc exspatiari; atque ex limpidiſſimis Pieridum fontibus delibare, quæ et delectent, et sint ex usu. Videtis, VIRI OMNI HONORIS ET OBSERVANTIAE CVLTV SVSPICIENDI, qua voluptate me affeceritis, quo vobis beneficio deuinxeritis. Restat vnicum adhuc mihi, quo fungendum est, officium, vt, quas referre nequeo, gratias saltem agam; in qua cogitatione dum verſor, hoc opus, hunc laborem esse fatiſ inrelligo. Etenim sicuti nunquam ego ILLVSTRI GVNTHERO possum gratiam referre, vt meritus est de me; ita opis nostra non est, grates dignas VOBIS persoluerere, VIRI ILLVSTRES, EXCELLENTISSIMI, DOCTISSIMI QVE, quousque hic loci commoror, non cum iis, qui ad rostra sedent cum Demosthene, aut Cicerone: eorum castra sequor, qui Arcopagitarum more ad clauum sedent *commissionis Casaræ*, quam strenue exsequuntur multo stipati milite. At silent inter arma leges, silent inter litigia musæ formidolosæ nimium, pacisque amantes. Adeoque quum teste SENECA ad reddendam gratiam opus sit et tempore, et facultate, et aspirante fortuna, veniam dabitis, quod gratias agendi partes in commodius tempus, non procrastinandi gratia, sed necessitate coactus, differam, et pro facultate voluntatem VOBIS offeram. Ea enim concedam nemini, et, quamuis disiuncti satis longe simus, et congregandi colloquendique facultatem interualla locorum impediunt; meus tamen vobiscum animus erit, quoties oculorum aciem in litteras publicas, quas ante aliquot dies acceptas veneror atque exosculor, impressamque ibi ad viuum Ciceronis effigiem, conuertam, conuertam autem sapius, cuius felicissima dicendi copia si mihi suppeteret, gratias, quas referre nunquam potero, certe dixissem.

Ca 1728

ULB Halle

3

005 111 064

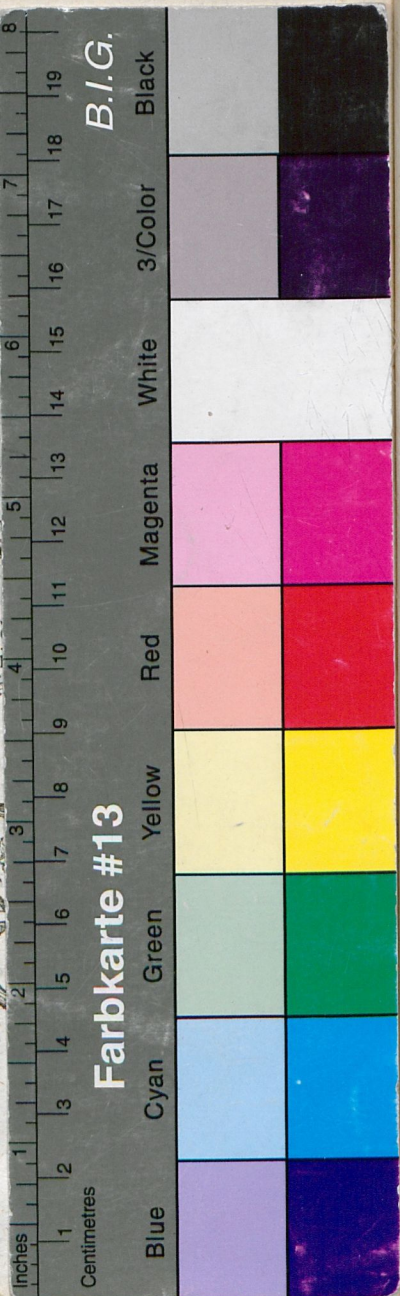
B

N. 37.

3

ORATIO

QVA

GRATIAS

SOCIETATI LATINAE

QVAE IENAE FLORET

QVOD

SODALEM

ESSE IVSSERIT

AGIT

IOANNES FRIDERICVS

HAVSWALDVS

AVGVSTISSIMI POLON. REG. ET ELECTOR. SAXON

A CONSILII LEGATIONVM

IENAE

LITTERIS SCHILLIANIS

CIO IO CC LII

1902: 317

31

